

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2014. május 14.

TÁRSADALOMISMERET

EMELT SZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGA

2014. május 14. 14:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

A feladatsor két részből áll:

- Az I. rész mindenki által megoldandó feladatokat tartalmaz a társadalomismeret és a jelenismeret témakörökből
- A II. rész szintén két feladatsort tartalmaz:

A. gazdasági ismeretek

B. pszichológia

Kérjük, jelölje aláhúzással (fentebb), hogy a II. rész két feladatsorából melyiket választja. (Csak az egyik feladatsor megoldásáért kaphat pontot.)

A vizsgadolgozatra összesen 75 pont adható, amely az I. részre adható 55 pont és a II. részre adható 20 pont összegéből jön létre.

I. rész

Társadalomismeret és jelenismeret

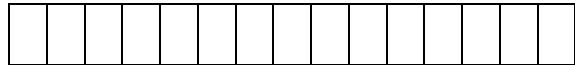
1. Esszé

Az alábbiakban két téma címét találja. Válasszon a megadott témákból egyet! Foglalja össze gondolatait az adott témáról 20-25 soros esszé formájában! Fogalmazza meg saját véleményét, álláspontját, és érveljen mellette! Említsen néhány tartalmat alátámasztó vagy illusztráló példát, esetet! A válasz tartalmazza a téma legalább kétféle megközelítését!

(Csak az egyik téma kidolgozásáért jár pont.)

- A) „Ünnepelni jó!” – az ünnepek szerepe a társadalmak és a kisebb közösségek életében vagy

B) „Bűn és bűnhődés” – a büntetés szerepe a társadalmi tudat formálódásában

15 pont

2. Elemezés

Az alábbiakban az autózási, autóbirtoklási szokások átalakulásáról olvashat. Elemezze a leírtakat 10-15 sorban a megadott szempontok alapján! A válasz tartalmazza a téma legalább kétféle megközelítését!

„Már a függetlenségnak ezer szimbólumot adó Egyesült Államokban is jelentkezett a probléma: az egyik legnagyobb szabadságszimbólumnak számító saját autó birtoklási vágya drasztikusan visszaesett a fiatalok körében. Ennek számos oka van: a gazdasági válság okozta pénztelenség, az internet rohamos terjedése, a fenntartható fejlődés eszméinek hódítása, valamint a gépjármű legendájának realizálása. Bár az okok összetettek, a jelenség hatása egyértelmű: a jövő fiataljainak korántsem lesz annyira alapszükséglet a gépkocsi, mint a mostani felnőtteknek, és erre minden érintett iparának fel kell készülnie.

Hosszú távon a világnak kevesebb gépkocsira lesz szüksége – főleg azokban az országokban, ahol csökken a népesség. A kevesebb gépkocsi kevesebb KGFB és casco biztosítást igényel majd – de a vezetésbiztonsági változások is kihatnak majd a cascórát. A kimutatás szerint sokkal több férfinak megy el a kedve az autóvásárlástól, mint nőnek – és a nők a kisebb, energetikai szempontból hatékonyabb gépkocsikat preferálják, amelyeket háromszor kisebb arányban törnek össze, mint a férfiak. Így a balesetek csökkenésével a casco ára is lezuhanhat. Forrás: Autósok blogja <http://autosokblogja.hu/casco/atalakulo-autobirtoklasi-szokasok/> (Szerkesztett változat.)

Szempontok:

- Milyen gazdasági, illetve ökológiai hatásai lehetnek a trend állandósulásának?
 - Milyen okok húzód(hat)nak a változás mögött?

10 pont

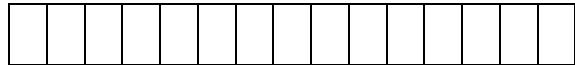
3. Indoklás

Indokolja meg 10-15 sorban, hogy miért fontos cél a részmunkaidős foglalkoztatás mértékének emelése Magyarországon!

Íme! Tekintek előre Magyarországon!
Érvényben hivatkozzon az alábbi adatokra is!

Az Európai Unióban a részmunkaidős foglalkoztatás jóval elterjedtebb, mint Magyarországon, bár nem létezik egységes szabályozás. 2002-ben az EU 15 tagállamában a foglalkoztatottak 18 százaléka dolgozott részmunkaidőben, Magyarországon ugyanez az arány 2,9 százalék volt. Az átlagok azonban tagállamonként nagyon eltérő arányokat takarnak; a részmunkaidős foglalkoztatás Hollandiában a legelterjedtebb, itt a munkavállalók 44 százaléka dolgozik részmunkaidőben. Legkevésbé elterjedt Görögországban, ahol 5 százalék körüli az aránya. A részmunkaidős foglalkoztatás jóval gyakoribb a nők körében: az EU átlagában a női munkavállalók harmada dolgozik részmunkaidőben, de Hollandiában például ez az arány 72 százalék.

Forrás: <http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=1341> (Szerkesztett változat.)

7 pont

☐											
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

4. Fogalmak

Az alábbi meghatározások közül válassza ki, majd írja be a négyzetbe a fogalmakra vonatkozó definíció betűjelét!

- **Rehabilitáció**

- A) Egyetemi tanárok újból állományba vétele.
- B) Az igazságtalanul elítélték utólagos felmentése a vádak alól.
- C) Általános iskolás tanulók mentesítése az év végi jegyek megszerzése alól.
- D) Szakértők meghallgatása a bírósági eljárásban.

- **Koalíció**

- A) Két vagy több párt szövetsége.
- B) Fiúk és lányok együttes oktatása az iskolában.
- C) Gazdasági fogalom: valuták egyenértéken való számítása.
- D) A háborút lezáró békétárgyalások latin neve.

- **Asszimiláció**

- A) Latin kifejezés: politikai pártok összejátszása, szövetsége.
- B) Együttszavazás: a parlamenti pártok mindegyike (kormány és ellenzék is) ugyanúgy szavaz valamelyen kérdésben.
- C) Hasonulás, hasonlóvá válás; egy etnikai kisebbség beilleszkedése a többségi etnikumba.
- D) Jogegységi döntés, azaz hasonló ügyekben hasonló bírói döntés meghozatala.

3 pont	
--------	--

5. Kiegészítés

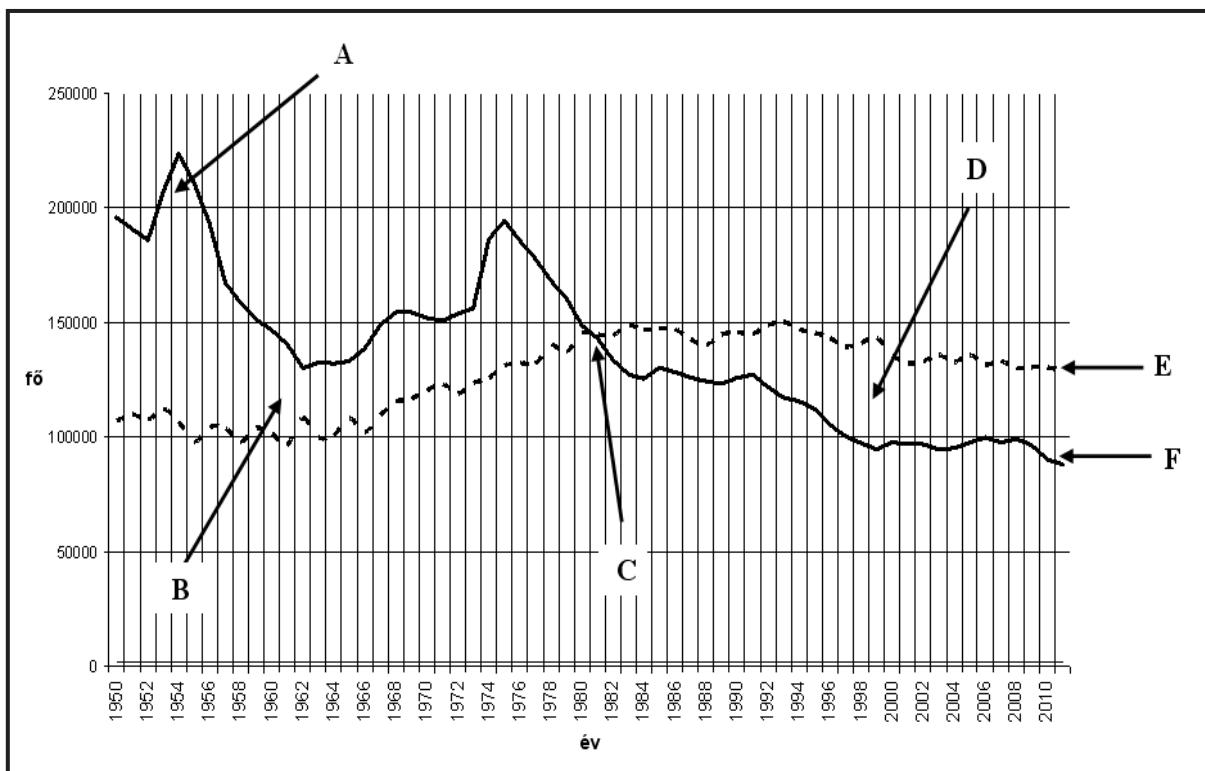
Egészítse ki az alábbi meghatározásokat az odaillő egyezmény vagy szerződés megnevezésével!

- a) A jegyzőkönyv egy 1997-ben aláírt, a fejlett országokat tömörítő nemzetközi egyezmény, amelyben a részt vevő iparosodott államok kötelezik magukat arra, hogy szén-dioxid-kibocsátásukat az aláírást követő évtizedben 5,2 százalékkal az 1990-es szint alá szorítják vissza.
- b) Az 1992-ben aláírt szerződés megalkotta a három pillérből álló szerkezetet, amelyből az első és legfontosabb az Európai Közösségek, a második a közös kül- és biztonságpolitika, a harmadik a bel- és igazságügyi együttműködés volt.
- c) Egy 1985-ös megállapodás után 1990 januárjában írták alá az úgynevezett egyezményt, amelynek értelmében az aláíró országok között megszűnt a belső határellenőrzés, áthelyezve azt a külső határokra, ahol meghatározott szabályok alapján történik a beutazás és a bevándorlás ellenőrzése.
- d) A szerződés vagy más néven EGK-szerződés Franciaország, az NSZK, Olaszország és a Benelux államok által 1957. március 25-én aláírt nemzetközi szerződés, amely létrehozta az Európai Gazdasági Közösséget.

4 pont	
--------	--

6. Ábraértelmezés

Az ábrán Magyarország népességi grafikonja látható 1950 és 2010 között. Az ábra alapján határozza meg az alábbi fogalmakat, és írja a négyzetbe, hogy az ábra melyik pontja vonatkozik rájuk!

A népesség alakulása Magyarországon 1950–2011

Forrás: KSH-adatok alapján

- Természetes szaporodás:

- Születésszám:

- Ratkó-korszak:

- Demográfiai fordulópont:

6 pont

7. Állítások

- Írja be a táblázat megfelelő helyére a lentebb felsorolt állításokat!

A köztársasági elnökhöz tartozó jogok, tisztségek	A köztársasági elnökhöz <u>nem</u> tartozó jogok, tisztségek

- A) A Magyar Honvédség főparancsnoka.
 - B) Előzetes normakontrollt kérhet.
 - C) Beleavatkozhat folyamatban lévő bírósági eljárásba.
 - D) Ő írja alá a törvényeket, és rendelkezik a kihirdetésükön.
 - E) Közvetlen utasítást adhat a miniszterelnöknek.
 - F) Ő tesz javaslatot az országgyűlésnek a miniszterelnök személyére.
 - G) Törvényjavaslatokat tesz.

- A hivatali dátumok szerint számozással tegye sorrendbe Magyarország rendszerváltás utáni köztársasági elnökeit!
(Az ideiglenes köztársasági elnököket nem tartalmazza a felsorolás!)

Sólyom László

Áder János

Göncz Árpád

Mádl Ferenc

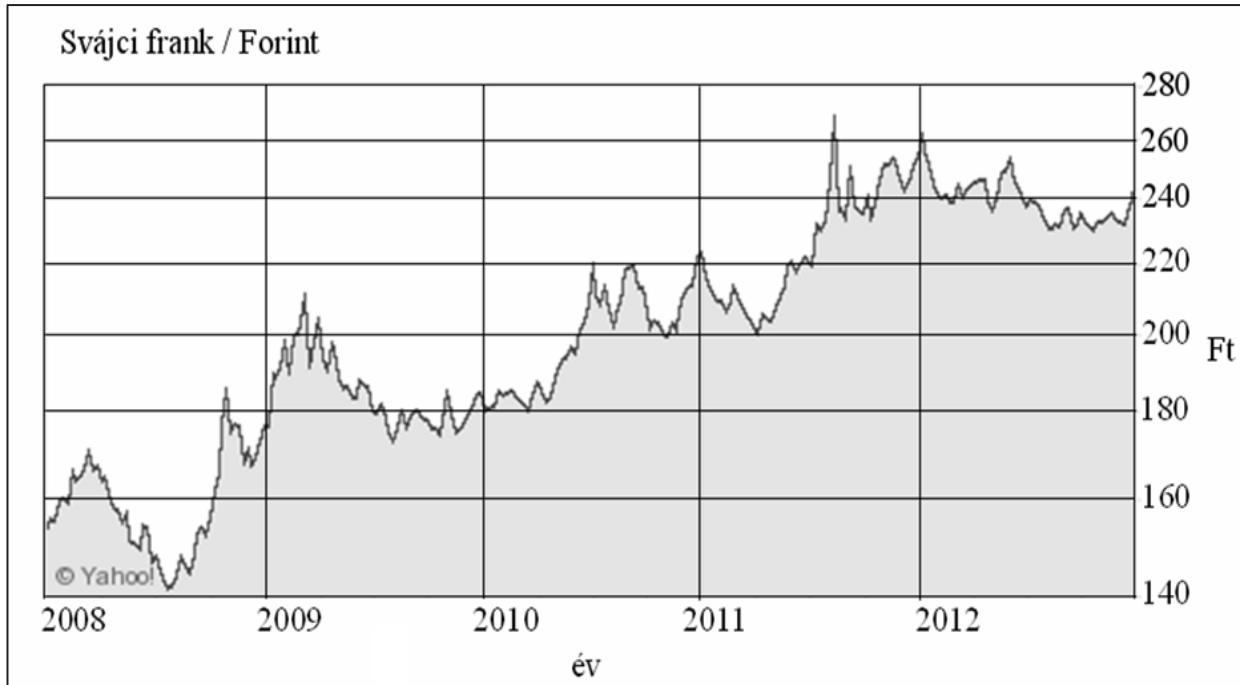
Schmitt Pál

3 pont

8. Grafikonelemzés

Az alábbi ábra a forint svájci frankhoz viszonyított árfolyamváltozását mutatja be. Az ábra tanulmányozása után válaszoljon a kérdésekre!

A forint svájci frankhoz viszonyított árfolyamváltozása 2008–2012

Forrás: deviza.hu (<http://www.deviza.hu/chart5year.php>) a Yahoo alapján.

- a) Melyik évben érte el az árfolyamcsúcst a forint? Akkor kb. hány forintot ért egy svájci frank?

év: 1 svájci frank: forint

- b) Hány százalékkal ugrott meg az árfolyam a legalacsonyabb és a legmagasabb (10 forintra kerekítve) érték között, ha a legalacsonyabbat vessük 100%-nak?

.....% -kal

- c) Kiket érintett katasztrófában az árfolyamváltozás következménye? Miért?

.....

.....

.....

.....

3 pont

9. Érvelés

Írjon érveket (minimum kettőt-kettőt) a reklámok mellett és ellen!

A megoldás során ne csak a kereskedelmi reklámra gondoljon!

- Érvek a reklámok mellett

- Érvek a reklámokkal ellen

4 pont

<input type="text"/>											
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

II. rész

Ismételten felhívjuk a figyelmét, hogy a II. rész két feladatsorából csak az egyiket kell megoldania, vagy a Gazdasági ismeretek, vagy a Pszichológiai feladatsort!

A. Gazdasági ismeretek**1. Teszt**

Írja a négyzetekbe a helyes válaszok betűjeleit!

1) Melyik gazdasági szereplő nem része az államháztartásnak!

- A) központi kormányzat
- B) kormányzati tulajdonban lévő üzleti vállalkozások
- C) társadalmi alapok költségvetése
- D) önkormányzati tulajdon

2) Mi az államháztartási hiány rátája?

- A) A folyó piaci áron vett bruttó hazai termék arányában kifejezett tervezett államháztartási hiány.
- B) A folyó piaci áron vett nettó hazai termék arányában kifejezett tényleges államháztartási hiány.
- C) Az állam nettó hitelfelvételének a piaci áron számolt GDP százalékában vett értéke.
- D) Az állam bruttó hitelfelvételének a piaci áron számolt GDP százalékában vett értéke.

3) Melyik állítás nem igaz az Európai Közösségre!

- A) A gazdaság harmonikus, kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődésének biztosítása.
- B) A versenyképesség és a gazdasági teljesítmények összehangolása.
- C) A környezet magas fokú védelme és minőségének javítása.
- D) Magas infláció esetén az inflációt gerjesztő országok gazdaságának irányítása.

4) Melyik állítás igaz a Gazdasági és Monetáris Unióra (GMU)?

- A) Közös pénznem, a dollár bevezetése.
- B) Egységes monetáris politika, a tagállamok gazdaságpolitikájának összehangolása.
- C) Az állami szektor jegybanki finanszírozása.
- D) 1990. január 1-jétől egységes pénznem készpénzként való bevezetése az EU-ban.

4 pont	<input type="text"/>
---------------	----------------------

2. Kiegészítés

Egészítse ki a következő meghatározásokat!

- a) A középfárfolyam a vételi és az eladási árfolyamok

b) A(z) rövid lejáratú pénzeszközök kibocsátásának, befektetésének és kereskedésének piaca.

c) A(z) egy olyan pénzügyi művelet, amelynek során az egyik fél lemond az áru, a szolgáltatás azonnali kifizetéséről, vagy közvetlenül pénzt ad a másik félnek, aki a szerződésben foglalt határidőre kifizeti a megállapodott összeget.

d) A(z) a részt vevő országok egymás között vámuktól mentesen kereskednek, harmadik ország felé közös vámokat alkalmaznak.

4 pont

3. Igaz–hamis

Döntse el az alábbi állításokról, hogy igazak vagy hamisak! Húzza alá a megfelelő választ!

- a) Árstabilitásról akkor beszélhetünk, ha az euroövezeti harmonizált fogyasztóiár-index (HICP) éves szinten 2%-nál lassabb ütemben nő.

Igaz

Hamis

- b)** A brüsszeli székhelyű Európai Központi Bank (EKB) feladata az euroövezeti tagállamok jegybankjaival együttműködve az euroövezet monetáris politikájának meghatározása és végrehajtása.

Igaz

Hamis

- c) A hitelintézet olyan vállalkozás, amely a nyilvánosságtól betétet vagy más visszafizetendő eszközt fogad el, illetve saját számlára hitelt nyújt.

Igaz

Hamis

- d) A jegybanki függetlenség azt jelenti, hogy a jegybank a törvényben meghatározott feladatait politikai beavatkozás nélkül hajtja végre, utasítást csak uniós hivataltól fogadhat el az összehangolt uniós monetáris politika kialakítása érdekében.

Igaz

Hamis

2 pont

4. Elemzés

Az alábbi források és a megadott kérdések alapján elemezze 10-15 sorban az árfolyamgátat igénylők döntési helyzetét!

„A PSZÁF összesítése szerint a hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások november 30-ig 90 530 gyűjtőszámlát nyitottak meg devizaalapú jelzáloghiteles ügyfeleik igénylése alapján. [...] A lehetséges igénybe vevők teljes köre közel 450 ezer fő, az érintettek mintegy 23,3 százaléka lépett addig be az árfolyamgát konstrukcióba, [...] ami a lehetséges teljes devizahitel-állomány valamivel több mint egy negyede (27,2 százaléka). [...]”

Az árfolyamgát révén a devizahitelek havi törlesztési terhei minimum 3 évre, de maximum 2017. június végéig mérséklődnek és kiszámíthatóvá válnak. (Egy svájci frankot 180, az eurót 250, a japán jent 2,5 forinton lehet törleszteni.) A devizaárfolyam-változások hatásai a hitel törlesztőrészleteiben ugyanis a rögzített időszak alatt nem jelennék meg: az aktuális piaci és a rögzített árfolyam közötti különbözet a forint-gyűjtőszámlára kerül.

A hitel-gyűjtőszámlára kerülő kamatrész megfizetését az állam és a pénzügyi szolgáltatók magukra vállalták, azaz az adós tartozásának e részét elengedik. Ugyanakkor a gyűjtőszámlán felhalmozott követelés után a pénzügyi szolgáltatók a budapesti bankközi kamatlábnak megfelelő kamatot számítanak fel.”

Forrás http://hvg.hu/gazdasag/20130123_Meg_lehetne_hosszabbitani_az_arfolyamgatat
(Szerkesztett változat.)

Az árfolyamgáthoz csatlakozók számának és hitelállományának alakulása

Résznevők száma	5711	6547	10 827	20 361
Időpont	2012. 03. 31.	2012. 04. 30.	2012. 05. 31.	2012. 06. 30.
Rögzítésben részt vevő hitelállomány (milliárd Ft)	57	63	103	183

Forrás: Magyar Nemzet 2012. augusztus 7.

- Milyen lehetőséget kapnak azok a devizahitelek, akik igénylik az árfolyamgátat?
- Ismeretei alapján indokolja, miért növekedett az árfolyamgátat igénylők száma ilyen mértékben!
- Milyen hatást gyakorolt a nemzetközi pénzügyi tárgyalások kimenetele az árfolyamgáthoz csatlakozni kívánók döntésére?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5 pont

5. Elemzés

Az alábbi források és a megadott kérdések alapján elemezze 10-15 sorban az okostelefon-piac várható alakulását a mobiltelefonok piacán belül!

2013

A mobilhozzáférés átveszi a vezetést. Azoknak a fogyasztóknak a száma, akik hozzáférnek a mobilwebhez, a következő két évben a világon meg fogja haladni a vonalas internetet látogatók számát.

2015

Több eladt okostelefon! A globálisan eladt okostelefonok száma 1,03 milliárdra fog emelkedni, vagyis a 2011-es 478 millió több mint a duplájára. Mindez az okostelefonok arányát a globális mobiltelefon-eladásokon belül a 2011-es 32,5%-os szintről 54,4%-ra tornázza fel.

A növekedés

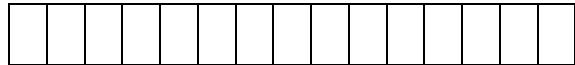
Az alkalmazás a húzóerő. A növekedés minden játékos számára számos további fontos tényezőtől függ. Ilyenek például a szoftver képességei, a felhasználói felület egyszerűsége, összetönsös használhatósága, illetve a sokféle alkalmazás hozzáférhetősége. [...]

A sikér kulcsa a fejlesztői közösségtől kapott erős támogatás lesz, és az, hogy az okostelefon-gyártók (OEM) mennyire lesznek képesek jobb együttműködésre bírni a hardvert és a szoftvert a legjobb felhasználói élmény megeremtésében.

Forrás: <http://www.slideshare.net/probesz/is-there-a-stat-for-that-nemzetkzi-adatok-a-mobil-alkalmazsfejleszts-vilgbl> (Szerkesztett változat.)

- Milyen hatások befolyásolják a piac alakulását?
 - A forrás alapján mely fogyasztói csoportot érdemes elsősorban megszólítani ezekkel a termékekkel? Válaszát indokolja!

5 pont

B. Pszichológia

1. Esszé

Az alábbiakban két téma címét találja. Válasszon a megadott témákból egyet!

Foglalja össze gondolatait az adott témáról 10-15 soros esszé formájában! Fogalmazza meg saját véleményét, álláspontját, és érveljen mellette! Említsen néhány tartalmat alátámasztó vagy illusztráló példát, esetet! (Csak az egyik téma kidolgozásáért jár pont.)

- A) Ismertesse a kognitív fejlődés szakaszait Piaget elmélete alapján! Fejtse ki ezeket részletesen!

vagy

- B) Milyen alkotóelemei vannak a személyközi vonzalomnak (a rokonszenv kialakulásának)? Fejtse ki ezeket részletesen!

10 pont

2. Elemzés

Elemezze 5-10 sorban az alábbi párbeszédben is megjelenő szülői elvárásokat az újszülött gyermekkel kapcsolatban! Milyen hatásai lehetnek a szülői elvárásoknak a gyermek pszichés fejlődésére?

„A következő beszélgetésrészletet Aidan Macfarlane angol gyermekgyógyász rögzítette a szülőszobában, amikor Mrs. B. 27 éves asszony az első gyermekét hozta világra.

Orvos: Gyerünk, ifjúság. Csak egy hölgy okozhat ilyen sok gondot. Gyerünk, kicsim. (A baba megszületik.)

Anya: Lány, Ó, drágám, sajnálom.

Apa: (Nevet.)

Orvos: Min sajnálkozik annyira?

Anya: Fiút akart.

Orvos: Nos, a jövő héten újra megpróbálhatják, nem igaz?

Anya: (Nevet.) Nézd – mesés. Elégedett vagy vele?

Apa: Igen, persze.

Orvos: Akkor nem teszem vissza.

Anya: Azt mondtad, hogy ha lány, akkor mehet vissza.

Orvos: Igen, vissza a gyártóhoz.

Anya: Hát, elsősorban tőle (az apától) való.

Orvos: A spermium határozza meg a nemét.

Anya: Egészen. (Megcsókolja a babát, és nevet.)

Apa: Halálra fogom izgulni magam, amikor 18 éves lesz.

Anya: Képzeld, olyan pasasokkal fog mászkálni, mint amilyen te voltál. (Nevet.) Furcsa módon engem tényleg a pénze vonzott.

Orvos: Igen?

Anya: Mind a két font. Na, menj a papához!"

Forrás: Michael Cole – Sheila R. Cole: Fejlődéslélekstan. Osiris Kiadó, Budapest, 1998, 136–137.

5 point

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3. Fogalmak**Az alábbi meghatározások pszichológiai fogalmakat jelölnek.****a) Írja be a rejtvény vízszintes soraiba a fogalmakat!***A vízszintes sorok meghatározásai:*

1. Olyan jelenség, amely hosszabb intézeti (kórház, nevelőotthon, szociális otthon, stb.) tartózkodásra vezethető vissza.
2. A változások genetikailag meghatározott mintázata, amely a fogamzástól a felnőttkorig végigkíséri az egyén növekedését.
3. A szó jelenti egyrészt az egyén alapvető stílusát, amivel környezetére reagál, jelenti másrészről az egyén uralkodó hangulatát.
4. Freud elméletében a 6 éves kortól a nemi érésig tartó fejlődési szakasz. Ez alatt a nemi vágy háttérbe szorul, a szexuális energia azoknak a technikai készségeknek az elsajátítását segíti, amelyek a felnőttkorban a megélhetés biztosításához szükségesek.

1.	H					T									Ó
2.		R													
3.	T		M									T			
4.	L			T											

b) Határozza meg a szürke mezőben megjelenő fogalmat!*A függőleges sorban található fogalom meghatározása:*

.....

.....

5 pont	
--------	--

<input type="text"/>													
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

<input type="text"/>												
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I. rész Társadalomismeret és jelenismeret		Maximális pontszám	Elért pontszám
1. Esszé		15	
2. Elemzés		10	
3. Indoklás		7	
4. Fogalmak		3	
5. Kiegészítés		4	
6. Ábraértelmezés		6	
7. Állítások		3	
8. Grafikonelemzés		3	
9. Érvélés		4	
I. rész összesen		55	
II. rész			
A) Gazdasági ismeretek		Maximális pontszám	Elért pontszám
1. Teszt		4	
2. Kiegészítés		4	
3. Igaz–hamis		2	
4. Elemzés		5	
5. Elemzés		5	
B) Pszichológia			
1. Esszé		10	
2. Elemzés		5	
3. Fogalmak		5	
II. rész összesen		20	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		75	

dátum

javító tanár

	elért pontszám egész számra kerekítve	programba bevitt egész pontszám
Feladatsor		

javító tanár

jegyző

Dátum: _____

Dátum: _____